

Reactie Landschapstafel voor het Bijzonder Provinciaal Landschap van Midden-Delfland

op de halfweg evaluatie van het

**Bijzonder provinciaal Landschap Midden-
Delfland: 'Mag het een onsje meer zijn'**

Geschreven door Harm Veenenbos.

Vooraf:

Als Landschapstafel zijn we blij met de halfweg evaluatie die nu voor ligt. Wij herkennen en erkennen het beeld, de conclusies en de aanbevelingen richting provincie Zuid-Holland en de Landschapstafel. Deze evaluatie geeft een objectief oordeel over de huidige stand van zaken en geeft ook richting voor het vervolg. Zeker nu we van visie naar uitvoeringsplan gaan, kunnen de conclusies en aanbevelingen helpen om richting aan te brengen. Wij vinden dat Harm Veenenbos een helder en bruikbaar advies heeft geschreven voor de provincie en de deelnemers aan de Landschapstafel.

Op de vraag van Harm Veenenbos "mag het een onsje meer zijn", is het antwoord wat ons betreft dus: "ja!"

Leeswijzer

In deze reactie van de Landschapstafel, wordt elke keer eerst de conclusie en/of aanbeveling uit de halfweg evaluatie genoemd en daaropvolgend de reactie van de Landschapstafel. De hoofdconclusies van Harm Veenenbos worden cursief weergegeven, verder zijn teksten gekopieerd en dus in een ander lettertype zichtbaar.

Reactie op de conclusies

Harm Veenenbos schrijft allereerst:

Uit de halfwegevaluatie komt naar voren dat deze aanwijzing een belangrijk signaal is geweest. Een signaal dat de betrokken partijen steun geeft en ongewenste ontwikkelingen afschrikt. Tegelijk is het resultaat van de ontwikkelopdracht na vier jaar mager. De lopende inzet gaat door, maar te veel partijen zitten op de bagagedrager en de diffuse organisatie en financiering staan een daadkrachtige aanpak in de weg. Daarbij heeft niet de inzet, maar wel het handelen van de provincie voor verwarring gezorgd.

Kortom voor succes moet het van verschillende kanten in de komende vier jaar 'een onsje meer zijn'. De inzet van de komende 4 jaar moet de ontwikkeling van Midden-Delfland inhoudelijk focus geven, versnellen en slagvaardig maken.

De Landschapstafel herkent zich hierin: het Bijzonder Provinciaal Landschap heeft zeker gewerkt als een "kwaliteitslabel" en heeft op die manier gezorgd voor richting, gezamenlijkheid en enthousiasme. De (co-)financiering voor de projecten vanuit de provincie en POP heeft gezorgd voor uitvoering van de projecten uit het bidbook. Na bezuinigingen vanuit rijk en provincie is de beperkte mankracht en middelen inderdaad een zorg voor de toekomst ten aanzien van beheer. Overigens is ook de beperkte mankracht vanuit de andere deelnemende overheden een punt van aandacht.

Ook een zorg is de versnippering van ontwikkeling en beheer: dit is nu ondergebracht bij diverse partijen en organisaties. Zo houdt de Landschapstafel zich bezig met ontwikkelingen, en is de CBG meer gericht op beheer. Echter, ontwikkelingen moeten wel beheerd worden, en bepaalde ontwikkelingen kunnen bereikt worden door beheer. En daarnaast zijn er verschillende beheerorganisaties in het Bijzonder Provinciaal Landschap: CBG, Groenzoom, Staatsbosbeheer, gemeenten, enzovoort. De wens is dus om (meer) eenheid te brengen in beheer en ontwikkeling van het Bijzonder Provinciaal Landschap.

Hierna wordt een reactie gegeven op de verschillende onderdelen uit de halfweg evaluatie.

Effect erkenning: duidelijk signaal, ongelukkige inzet

De Landschapstafel herkent zich hierin, dit wordt hierna toegelicht.

- Erkenning als signaal

De erkenning heeft inderdaad gezorgd voor een duidelijk signaal, intern bij de deelnemende partijen, maar ook bij externen. Hoewel de bekendheid altijd nog beter kan: nog niet voor iedereen is het bestaan en belang van het BPL helder. Daarom is Bekendheid maar ook het bestaan een belangrijk thema in de visie. Ook helder is dat er veel draagvlak en enthousiasme is bij de deelnemende partijen: niet voor niets is na de wegvallende financiering vanuit de provincie de Landschapstafel blijven voortbestaan. Overigens heette deze tafel eerst Gebiedstafel, maar na het opheffen van de Landschapstafel Hof van Delfland heet het nu Landschapstafel.

- Behoeftte aan bescherming

Maar naast een duidelijk signaal is er behoefte aan bescherming. Als Landschapstafel denken wij dat extra bescherming noodzakelijk is. Het BPL biedt daarvoor mogelijkheden zoals dat ook in Noord-Holland is gedaan. Niet alleen om de bestaande kwaliteiten te beschermen, maar ook om gewenste ontwikkelingen mogelijk te maken. Denk aan het oude Belvédère-motto: behoud door ontwikkeling zoals de reconstructiewet voor Midden-Delfland heeft laten zien. Een goede bescherming kan ook leiden tot minder druk op de grond en daarmee een lagere grondprijs. Bovendien is het saneren van ongewenste ontwikkelingen erg prijzig, denk aan het saneren van verspreid liggend glas. Voorkomen is beter dan genezen.

- Eerder ondanks, dan dankzij de provincie

De Landschapstafel herkent zich in wat hier beschreven staat: men mist de inzet van provincie qua mankracht, middelen en beleid. Maar we herkennen ons ook in het feit dat recent er meer bestuurlijke betrokkenheid is. We hopen dat bij het genoemde voorbeeld van de Schiezone "daden bij woorden worden gevoegd".

En het gebied is het meer dan waard. Denk aan de investeringen in het verleden: een speciale reconstructiewet in 1977, de miljoeneninvesteringen die daaruit voortvloeiden en de inzet vanuit diverse overheden, organisaties, bedrijven en individuen. Maar denk ook aan de waarde voor de toekomst en de 2,3 miljoen inwoners voor wie dit gebied essentieel is.

- Verankering in provinciaal beleid

Ook dit herkent de Landschapstafel. Het lijkt inderdaad "dat het BPL niet leeft in het Provinciehuis". Het BPL komt nauwelijks of zelfs niet voor in provinciaal beleid. Attendering hierop vanuit het gebied heeft geen of nauwelijks effect gehad.

Stand ontwikkelopdracht: geen impuls, slagvaardigheid ontbreekt

- Ontwikkelopdracht stedelijk, van drie naar vier thema's.

De aanwijzing van Midden-Delfland als buffergebied door het rijk en de daaropvolgende reconstructie is volgens de Landschapstafel inderdaad nog steeds een "uitstekende basis" met de "zoning van natuur, landbouw- en recreatiegebieden." Ook de uitbreiding naar de oostkant van de A13 is in deze geest. Deze "klassieke drieslag" samen met het Belvédère-thema 'behoud door ontwikkeling' samen met de stedelijke context biedt inderdaad een goede basis voor de toekomst.

- ***Ontwikkelopdracht borging***

De Landschapstafel erkent dat de borging van kwaliteit belangrijk is. Dit zou kunnen via de polderarchitect en/of een kwaliteitsteam. Dit dient nader uitgewerkt worden. De polderarchitect wordt weliswaar gefinancierd door de gemeente Midden-Delfland maar is beschikbaar voor het hele gebied. De Landschapstafel ziet ook een vergelijk met de hiervoor genoemde reconstructie van Midden-Delfland: deze reconstructie duurde decennia waarbij een reconstructiecommissie en de reconstructiewet zorgde voor borging van het beoogde.

- ***Slagkracht***

Ondanks het enthousiasme en draagvlak ziet ook de Landschapstafel dat slagkracht zeker een aandachtspunt is. In het advies staat "neem initiatief om de organisatie slagvaardiger te maken" waarbij gedacht wordt aan een 'schap' en een omslagfonds voor ontwikkelingen om te zorgen voor een structurele en rechtvaardige verdeling van de lasten. Inderdaad mist een slagvaardige organisatie met voldoende middelen. Op dit moment is er een organisatie voor ontwikkelingen (de Landschapstafel) en een organisatie voor beheer (CBG, het voormalige recreatieschap). Er zijn onvoldoende middelen voor ontwikkelingen en beheer na het terugtrekken van het rijk en de provincie en gemeenten die in zwaar weer zitten. Terwijl juist nu – in tijden pandemie en stedelijke verdichting – de noodzaak voor meer groen en groen met kwaliteit hoog is. Hier ligt een duidelijke taak voor de provincie Zuid-Holland.

Verankering in provinciaal beleid

Ook dit is herkenbaar: we hopen zoals Harm Veenenbos aangeeft dat het BPL meer gaat leven bij de provincie en een duidelijke plek krijgt in het beleid.

Reacties op de aanbevelingen

Aanbevelingen aan de Landschapstafel

- Actualiseer en verbreedt het oorspronkelijke bidbook in het Uitvoeringsprogramma.

- *Actualiseer en verbreedt het oorspronkelijke bidbook in het Uitvoeringsprogramma.*

Het opstellen van een uitvoeringsprogramma vormt een goede en belangrijke stap. Het lopende bidbook kan daarbij een basis vormen, wel is hier een actualisatie en doorkijk naar de komende jaren nodig. Wat bovendien ontbreekt is een verbreding met een scherpe visie op de stedelijke context. Wat vraagt de metropolitaanse context, hoe kunnen we deze vraag bedienen in de ontwikkeling en inrichting?

Op dit moment wordt gewerkt aan een uitvoeringsprogramma. De basis hiervoor is de visie voor het Bijzonder Provinciaal Landschap en de daarin beschreven ambities. Hierin staan niet alleen thema's zoals Ruimtelijke Kwaliteit, Duurzame Landbouw, Biodiversiteit, Water en Klimaat maar ook Bekendheid en Recreatie. Met de laatstgenoemde komt ook de stedelijke context aan de orde. Deze is nu nog belangrijker geworden met de verdichting van stedelijk gebied. Overigens biedt het stedelijk gebied ook kansen voor korte ketens: de verwaarding van de meerwaarde van producten van het landschap in nabijgelegen stedelijk gebied. Naast de ambities uit de visie zal voor het uitvoeringsplan ook een actualisatie van de projecten uit het Bidbook gebruikt worden.

- Kies de integrale kansenkaart uit de visie als uitgangspunt voor prioriteitstelling, agendering en projecten

- *Kies de integrale kansenkaart uit de visie als uitgangspunt voor prioriteitstelling, agendering en projecten.*

De gemeenschappelijk visie van de Landschapstafel is nog onvoldoende selectief voor een daadkrachtig vervolg. Dit gebeurt wel bij de integrale kansenkaart, dat is een heldere weergave met belangrijke keuzes. Neem deze kaart als vertrekpunt en kleur de aangegeven prioriteiten in de komende tijd voor het Uitvoeringsprogramma in met concrete projecten.

Bij het uitvoeringsprogramma wordt de integrale kansenkaart gebruikt voor de concretisering en uitwerking van de ambities uit de visie. Deze kansenkaart zal meer aansprekend worden vormgegeven zodat een wervend kaartbeeld wordt gemaakt dat inspirerend werkt.

- ***Ontwikkel zicht op een stevige en gezamenlijke organisatie en financiering***

- *Ontwikkel zicht op een stevige en gezamenlijke organisatie en financiering.*

De betrokkenheid van de partijen in de Landschapstafel is groot maar te vrijblijvend. De benodigde slagvaardigheid en een voortvarende uitvoering vragen om een stevige en gemeenschappelijke organisatie. Tegelijk wordt de voortgang beperkt doordat veel financieringsbronnen zijn ingeperkt of volledig afgebouwd. Denk daarom na over en ontwikkel een meer structurele financiering voor Midden-Delfland.

De Landschapstafel herkent zich in de beschreven betrokkenheid, maar erkent ook dat er een stevige en gezamenlijke organisatie en financiering nodig is om de bestaande kwaliteiten te behouden en de in visie beschreven ambities waar te maken. Dit zal een essentieel punt zijn binnen het uitvoeringsplan dat op moment van schrijven wordt opgesteld.

Hierbij is ook de provincie betrokken als deelnemer van de Landschapstafel. We vragen nu of de provincie zich ook structureel wil inzetten om het uitvoeringsplan, en daarmee het BPL tot een succes te maken. Bij structurele inzet vanuit de provincie denken we aan capaciteit, beleid en structurele middelen voor ontwikkelingen en beheer.

Een stevige en gemeenschappelijke organisatie is inderdaad belangrijk: er is nu te veel versnippering: de integraliteit wordt gemist. Er zijn niet alleen veel verschillende organisaties, maar ontwikkeling en beheer zit bij verschillende gremia, of wordt zelfs gemist.

Naast een goede organisatie is financiering ook een belangrijk aandachtspunt. Dit is onder de aandacht gebracht bij het stakeholdersoverleg bij de Provincie Zuid-Holland: voor beheer en ontwikkeling zijn structurele middelen nodig. De incidentele subsidies vanuit de provincie zijn onvoldoende voor de structurele opgaven. Bovendien kost het te veel mankracht om subsidies aan te vragen, en is er vaak geen geld voor het beheer van met subsidie gerealiseerde ontwikkelingen.

- ***Maak de polderarchitect, of een 'kwaliteitsteam' tot bewaker van de integraliteit en inhoudelijke kwaliteit van het BPL Midden-Delfland***

- *Maak de polderarchitect, of een 'kwaliteitsteam', tot bewaker van de integraliteit en inhoudelijke kwaliteit van het BPL Midden-Delfland.*

De ontwikkeling van Midden-Delfland als centraal gelegen landschapspark vraagt om kwaliteitsbewaking. Daartoe kan de rol van de polderarchitect worden uitgebouwd dan wel een breder kwaliteitsteam worden aangesteld. Stel deze aan namens de gezamenlijke gebiedspartijen. Geef hun een onafhankelijke rol met gevraagd maar ook ongevraagd advies om de ontwikkelingen aan te jagen.

De Landschapstafel onderschrijft deze aanbeveling voor het borgen van de kwaliteit en neemt dit op in het uitvoeringsplan. Deze kwaliteitsborging kan bestaan uit de polderarchitect "dan wel een breder kwaliteitsteam" of anderszins¹⁾. Het gaat hier overigens om kwaliteitsborging van het hele Bijzonder Provinciaal Landschap, waarbij het gaat om borging van de kwaliteit van het landschap. Dus niet alleen ontwikkelingen, ook beheer en beleid.

1) In het kader van Hof van Delfland is een visie op kwaliteit opgesteld, waarin aanbevelingen werden gedaan richting kwaliteitsteam. Bekeken moet worden in hoeverre dit nader kan worden uitgewerkt.

Aanbevelingen voor de provincie

- **Geef het BPL een duidelijke plek in het provinciale beleid, regel een herkenbare bescherming**

- *Geef het BPL een duidelijke plek in het provinciale beleid, regel een herkenbare bescherming*

Neem het BPL op in de Omgevingsvisie, de geografische informatie en de diverse relevante beleidsdocumenten. Geef in het beleid duidelijkheid over zowel de betekenis als de gewenste koers voor het BPL. Regel in de Omgevingsverordening een herkenbare bescherming die ook samenvalt met het BPL.

De Landschapstafel herkent zich in deze aanbevelingen en adviseert de provincie om deze aanbevelingen over te nemen gerelateerd aan de visie voor het BPL.

Ook raden wij aan om gebiedsgericht te denken en te handelen, dus integraal vanuit het BPL. Als er meer samengewerkt wordt, kan er gezamenlijk meer bereikt worden. Wij zijn dan ook zeer erkentelijk voor de recente bestuurlijke inzet vanuit de provincie aan de Landschapstafel: nu al zien we dat we daardoor stappen zetten. Een voorbeeld van een gezamenlijke kans is de Leidraad Bodemdaling vanuit provincie, hoogheemraadschap, gemeente en LTO. Een andere mogelijke kans is het project Schiezone. Dit kan deel uitmaken van het uitvoeringsplan voor het BPL. Op die manier wordt voorkomen dat er twee uitvoeringsorganisaties naast elkaar lopen in nagenoeg hetzelfde gebied. Ook voor co-financiering liggen er kansen de gemeenten al middelen beschikbaar gesteld voor een fietsbrug over de A13.

Belangrijk is inderdaad een herkenbare bescherming die samenvalt met het BPL. Ruimtelijke Ordening is een belangrijk instrument om ongewenste ontwikkelingen tegen te gaan en gewenste ontwikkelingen te stimuleren. Nu zijn er verschillende typen bescherming in het gebied. De vraag is of dit voldoende is.

Ten aanzien van bescherming raden wij daarom sterk aan om te checken of de huidige beschermingsniveaus overeenkomen met de functies en de grenzen voor het BPL en de ambities voor het BPL zoals omschreven in de visie voor het BPL. Dit geldt zeker ook voor de Stiltegebieden. Concreet denken we aan de volgende zaken:

- Uitbreiding beschermde gebieden en of verzwaring van de huidige beschermingsniveaus waar nodig, zodat gewenste ontwikkelingen mogelijk worden en ongewenste ontwikkelingen worden tegengehouden.

- Uitbreiding van de Stiltegebieden met in ieder geval de weidevogelkerngebieden zoals bijvoorbeeld de Commandeurspolder en andere gebieden. Ook in relatie tot het zgn. doelmatigheidsprincipe bij geluidoverlast als gevolg van infrastructuur.

Overigens maakt vergunningverlening en handhaving ook deel uit van bescherming; dit is niet alleen een belangrijke taak voor de provincie maar ook voor gemeenten en hoogheemraadschap.

Een andere vorm van 'bescherming' is de noodzakelijke inzet op het verdienmodel in de melkveehouderij als pijler van het veenweidelandschap. De inzet op korte ketens is niet alleen urgent vanwege het verdienmodel van de boer, maar is ook gerelateerd aan de producten van het veenweidelandschap: niet alleen melk en zuivel, maar ook ruimtelijke kwaliteit (zichtlijnen), biodiversiteit (weidevogels) en water en klimaat (water vasthouden gerelateerd aan bodemdaling, droogte, uitstoot broeikasgassen en wateroverlast). En daarmee de ambities zoals die ook geformuleerd zijn in de visie voor het Bijzonder Provinciaal Landschap.

Geef helderheid over de inzet van de ontwikkelopdracht voor de stedelijke context

- *Geef helderheid over de inzet van de ontwikkelopdracht voor de stedelijke context*

Deze huidige ontwikkelopdracht kent een te abstracte formulering. Daardoor lopen de verwachtingen tussen partijen uiteen. Geef daarom duidelijkheid over de invulling van de opdracht: het verder ontwikkelen van Midden-Delfland als betekenisvol landschapspark voor en in samenhang met de omliggende metropoolregio.

De Landschapstafel herkent zich hierin: de opdracht kan verder worden geconcretiseerd en zal ook worden meegenomen in het uitvoeringsplan. Dat gaat niet vanzelf: de deelnemers zullen hier actief inzet op moeten plegen door te zorgen dat de ambities uit de visie overgenomen worden in omgevingsvisies en andere ontwikkelingen. De inhoud van de visie zal moeten gaan leven bij de medewerkers en bestuurders van de Landschapstafel, maar vooral ook bij de inwoners en bedrijven: draagvlak is ook een goede bescherming. De stedelijke context zorgt voor 2,3 miljoen morele eigenaren van het Bijzonder Provinciaal Landschap.

Neem plaats aan de Landschapstafel als partner, wees helder over de inzet.

- *Neem plaats aan de Landschapstafel als partner, wees helder over de inzet*

De Landschapstafel is het forum voor het uitzetten van de koers van de ontwikkeling en het afstemmen van de projecten. Neem hier deel als partner: deel de doelen, stem de inzet af, lever inzet op de projecten. Zorg dat sprake is van een gemeenschappelijke inzet vanuit het provinciehuis, spreek met een mond, zorg voor coördinatie. Vier jaar geleden is Midden-Delfland, na aanvraag vanuit de gemeente Midden-Delfland en gesteund door uiteenlopende partners, door de provincie Zuid-Holland erkend als Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL). De erkenning van de status is voor acht jaar verleend. Bij de erkenning is afgesproken halfweg een evaluatie te doen plaatsvinden.

De Landschapstafel herkent zich in deze aanbeveling en zien ook al dat er stappen gezet worden: gedeputeerde Meindert Stolk zit nu regulier aan tafel vanwege het agrarische landschap dat de kern vormt van het gebied en gedeputeerde Anne Koning woont incidenteel de Landschapstafel bij als er onderwerpen uit haar portefeuille aan de orde waren. Ook ambtelijk is men betrokken.

Ook herkent de Landschapstafel zich in de aanbeveling voor een "gemeenschappelijke inzet vanuit het provinciehuis", het met "één mond" spreken, de "zorg voor coördinatie". Dit geldt op diverse gebieden: omgevingsbeleid, landbouw, natuur en biodiversiteit. Door een betere verankering en afstemming kan er meer bereikt worden.

Het Bijzonder Provinciaal Landschap biedt ook kansen voor de provincie voor de integratie en implementatie van sectorale beleidsopgaven. Denk aan: veenweidestrategie, biodiversiteit, weidevogelbeleid, ambities op gebied van recreatie (sport en bewegen), water & klimaat en duurzame landbouw. Vanuit die opgaven is Midden-Delfland zeer interessant voor integratie van deze opgaven. Ook omdat het gebied voortvarend aan de slag wil en heeft laten zien risico's om te kunnen zetten in kansen. Het BPL kan daarmee ook andere gebieden helpen, denk bijvoorbeeld aan het ontstaan van Kringlooplandbouw en de Leidraad Bodemdaling.

Wat betreft de Landschapstafel is het Bijzonder Provinciaal Landschap een 'blijvertje' vanwege het steeds groter wordende belang door de bevolkingsgroei en de verdichting van het omringende stedelijk gebied. De

pandemie heeft laten zien dat groen en landschap dichtbij huis essentieel is. Niet alleen de hoeveelheid groen, maar ook de kwaliteit van het groen. Daarnaast is het landschap van Midden-Delfland ook belangrijk vanwege de rijke cultuurhistorie, de biodiversiteit en het klimaat.